

Recente overheidsmaatregelen i.v.m. de “foreign fighters” (deel 2)

SOPHIE LAVAUX^a

^a Algemene directie Crisiscentrum (Corresp. : Sophie.Lavaux@ibz.fgov.be)

1. INLEIDING

In Europa waren er nooit zoveel terroristische daden dan de laatste jaren, zelfs dan de laatste maanden. De aanslagen in Brussel van 22 maart 2016 en de mislukte terreurdaad van 20 juni 2017 hebben de omvang aangetoond van de terroristische dreiging waarmee ons land te maken heeft.

Sinds januari 2015 hebben de federale overheden drie onderdelen van maatregelen aangenomen als reactie op dit fenomeen: een eerste onderdeel van 12 maatregelen in januari 2015, een tweede onderdeel van 18 maatregelen in november 2015, een derde onderdeel van 28 maatregelen in mei 2017.¹

Het eerste luik van maatregelen is reeds voorafgaandelijk in een bijdrage behandeld binnen dit tijdschrift (LAVAUX, 2016). Deze tekst maakt de balans op van het tweede onderdeel. Deze maatregelen steunen op drie assen: de maatregelen met het oog op de versterking van het arsenaal aan gerechtelijke instrumenten (zowel van het Strafwetboek als van het Wetboek van Strafvordering), de maatregelen met het oog op de strijd tegen de vectoren van de radicalisering en de maatregelen met het oog op het versterken van de informatiepositie van de veiligheidsdiensten.

Deze tekst focust op de maatregelen die worden voorgesteld door de overheden om het fenomeen van de *Foreign Terrorist Fighters* (FTF) aan te pakken. De maatregelen met het oog op het globale antwoord van de overheden tegen het terrorisme worden niet uitgewerkt (als voorbeeld: noodplan in geval van een terroristische aanslag (KB 1 mei 2016), uitbreiding van het netwerk van camera's voor nummerplaatherkenning ANPR, deelname op het internationale toneel aan de strijd tegen IS, deelname op het internationale toneel aan de strijd tegen IS, versterking van de politiecontroles aan de grenzen, inzet van militairen om de veiligheid te versterken).

2. UITBREIDING VAN DE AANHOUDINGSTERMIJN WEGENS TERRORISTISCHE MISDRIJVEN

De eerste categorie van maatregelen heeft betrekking op de versterking van de gerechtelijke instrumenten. De verlenging van de gerechtelijke aanhoudingstermijnen voor de terroristische inbreuken is één van de eerste 18 voorgestelde maatregelen.

Die termijn, eveneens ‘*garde à vue*’ genoemd, lag aanvankelijk vast op 24u. In 2011 werd deze verlengd met 24 aanvullende uren voor alle inbreuken waarvoor een aanhoudingsmandaat kon worden afgeleverd, dit wil zeggen voor alle inbreuken van meer dan één jaar gevangenis. Deze verlenging kon alleen door de onderzoeksrechter worden bevolen (Wet van 13 augustus 2011, BS 5 september 2011).

De regering wou deze termijn uitbreiden tot 48 uur met een mogelijke verlenging van 24 uur gemotiveerd door een onderzoeksrechter ingeval van terroristische inbreuk.

Verschillende intervenanten die verhoord werden door de tijdelijke commissie opgericht binnen het Parlement om deze 18 maatregelen te onderzoeken, wensten deze uitbreiding in het licht van het grote aantal onderzoeksdaden die moesten worden uitgevoerd ingeval van terroristische inbreuken (*Hand. Kamer*, 7 april 2016, DOC 54 1727/003, 1-62).

¹ Persbericht : «Thematische Ministerraad – documenten», 14 mei 2017. www.premier.be

Deze wijziging kan evenwel niet plaatsvinden zonder de herziening van het artikel 12 van de Grondwet. Dit artikel van de Grondwet stelt: *“De vrijheid van de persoon is gewaarborgd. Niemand kan worden vervolgd dan in de gevallen die de wet bepaalt en in de vorm die zij voorschrijft. Behalve bij ontdekking op heterdaad kan niemand worden aangehouden dan krachtens een met redenen omkleed bevel van de rechter, dat moet worden betekend bij de aanhouding of uiterlijk binnen vierentwintig uren”*. Een bijzondere meerderheid is dus nodig om dit artikel ter herziening te kunnen openen.

De kamer heeft het voorstel tot herziening van de Grondwet verworpen op 15 juni 2017. Hoewel een akkoord over de uitbreiding tot 48u mogelijk leek, kwamen de parlementsleden niet tot een consensus over de verlenging van de termijnen tot 72u.

Op 14 juli 2017 werd uiteindelijk een tweederdemeerderheid behaald over de verlenging van de termijnen van 24 tot 48u zonder tussenkomst van een rechter.

De aanvankelijke wil van de Regering om deze termijn te verlengen tot 72u heeft dus niet de vereiste meerderheid behaald.

3. HUISZOEKINGEN 24/24 IN GEVAL VAN TERRORISTISCHE MISDRIJVEN

Een andere versterking van de gerechtelijke middelen, de wet betreffende de huiszoekingen. De wet van 1969 stelde dat geen enkele huiszoeking in een voor het publiek niet toegankelijk plaats mag worden verricht tussen 21 uur en 5 uur 's morgens (Wet 7 juni 1969, *BS* 28 juni 1969).

De huiszoekingen 's nachts waren al toegelaten in bepaalde gevallen zoals ingeval van betrapting op heterdaad of in het kader van drugs.

De nieuwe wet laat voortaan een huiszoeking 's nachts toe voor de terroristische inbreuken en voor de inbreuken die verbonden zijn aan de criminele organisaties wanneer er ernstige aanwijzingen zijn dat er vuurwapens, explosieven, kernwapens, biologische of chemische wapens aanwezig zijn op de plaats, of als schadelijke of gevaarlijke stoffen waardoor bij ontsnapping mensenlevens in gevaar kunnen worden gebracht, kunnen worden aangetroffen (Wet 27 april 2016, *BS* 9 mei 2016).

4. UITBREIDING VAN DE TELEFOONTAP

De telefoontaps zijn één van de doorslaggevende instrumenten van de gerechtelijke onderzoeken in het kader van de onderzoeken met het oog op de FTF.

De Regering heeft beslist om de lijst met beperkende inbreuken (opgesomd bij artikel 90ter van de Strafwetboek) waarvoor taps kunnen worden uitgevoerd, uit te breiden. De wet van 27 april 2016 (*BS* 9 mei 2016) neemt voortaan in deze lijst de wapenhandel op alsook de meeste inbreuken op de wapenwet.

5. BIJZONDERE OPSPORINGSMETHODEN VOOR DE GERECHTELIJKE ONDERZOEKEN EN BIJZONDERE METHODEN VOOR GEGEVENSINZAMELING VOOR DE INLICHTINGDIENSTEN

Sinds 2003 heeft de wetgever een wettelijk kader gecreëerd betreffende de bijzondere opsporingsmethoden (B.O.M.) (Wet 6 januari 2003, *BS* 12 mei 2003). Deze wetgeving werd gewijzigd door de wetten van 27 december 2005 en 25 december 2016.

In het eerste onderdeel met de twaalf maatregelen had de Regering de lijst met terroristische inbreuken uitgebreid in het boek 2, titel 1ter van het Strafwetboek (artikel 90ter, §2, 3° van het Wetboek van Strafvordering).

Eén van de 18 maatregelen van dit tweede onderdeel had betrekking op de herziening van de B.O.M. zowel voor de politie- als inlichtingendiensten via twee nieuwe wetten. De

eerste wet heeft betrekking op de verbetering van de B.O.M. voor de speurders in het kader van het onderzoek met betrekking tot internet- en elektronische en telecommunicaties. De tweede wet breidt de bijzondere methoden uit voor de inlichtingendiensten. Deze wijziging maakt het de Veiligheid van de Staat (VSSE) en de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (ADIV) mogelijk om verschillende methoden te gebruiken om informatie in te winnen (Wet 25 december 2016, *BS* 17 januari 2017; Wet 30 maart 2017, *BS* 28 april 2017).

6. MAATREGEL BETREFFENDE DE KANDIDAAT-VERTREKKERS EN DE OPVOLGING VAN DE RETURNEES

Een andere maatregel met het oog op de versterking van het gerechtelijk antwoord, maar met een nogal ruim opschrift, is de maatregel betreffende *“de kandidaat-vertrekkers en de opvolging van de returnees”*. Deze maatregel dekt in feite verschillende bepalingen die gegroepeerd worden binnen een zogeheten *“Potpourri”*-wet (Wet 3 augustus 2016, *BS* 11 augustus 2016).

In 2013 werden drie nieuwe strafbaarstellingen opgenomen in het Strafwetboek, namelijk het publiekelijk uitlokken van het plegen van terroristische misdrijven (art. 140bis), de werving voor terrorisme (art. 140ter) en de training voor terrorisme (art. 140quater) (Wet 18 februari 2013, *BS* 4 maart 2013).

Die hebben het kaderbesluit 2008/919/JBZ van de Raad van 28 november 2008 tot wijziging van Kaderbesluit 2002/475/JBZ inzake terrorismebestrijding omgezet.

De strafbaarstelling van aanzetting tot terrorisme (140bis) wordt enerzijds uitgebreid door de aanzetting tot verplaatsing naar het buitenland voor terroristische doeleinden strafbaar te stellen en anderzijds door één van de bestanddelen van het bestaande misdrijf, met name de vereiste dat een dergelijk gedrag het risico oplevert dat één of meer van deze misdrijven mogelijk worden gepleegd, te schrappen.

Naast de werving met het oog op het plegen van een terroristische inbreuk of het deelnemen aan de activiteiten van een terroristische groep, zoals voorzien in 2013, wordt de inbreuk van werving voor terrorisme (140ter) uitgebreid tot de werving met het oog op een verplaatsing naar het buitenland voor terroristische doeleinden.

7. PASSENGER NAME RECORD (PNR)

De tweede categorie van maatregelen: de maatregelen met het oog op het versterken van de informatiepositie van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De PNR-wet is hier een voorbeeld van (PNR-wet, 25 december 2016, *BS* 25 januari 2017).

Deze wet betreffende de verwerking van passagiersgegevens verplicht de vervoersmaatschappijen en de reisoperatoren in verschillende internationale transportsectoren (lucht-, trein-, weg- en maritiem transport) de gegevens van hun passagiers door te sturen naar een centrale gegevensbank. Het doel is dat die zouden kunnen worden geanalyseerd in het kader van het terrorisme, de gewelddadige radicalisering en andere vormen van ernstige criminaliteit zoals fraude of mensensmokkel, drugs- en wapenhandel. Het betreft zowel reservatiegegevens als check-in- en instapgegevens.

De Minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken verduidelijkte de doelstellingen van deze wet: *“De veiligheids- en inlichtingendiensten kunnen zo anticiperen op de aanwezigheid van geseinde personen en van personen die binnen risicoprofielen vallen en die zich op het Belgische grondgebied bevinden. Nieuwe trends en fenomenen in de wijze waarop verdachten*

van terroristische of ernstige misdrijven te werk gaan, kunnen ook via die gegevens in kaart gebracht worden”.²

Deze passagiersgegevens zullen gedurende een maximale termijn van vijf jaar worden bewaard (te rekenen vanaf de registratie ervan) in de gegevensbank, waarna ze worden vernietigd. Vanaf zes maanden worden ze evenwel gedepersonaliseerd.

8. EINDE VAN DE ANONIEME PREPAIDKAARTEN

Een andere maatregel met het oog op het versterken van de informatiepositie van de diensten is het einde van de anonieme prepaidkaarten. Deze maatregel werd verschillende jaren geleden gevraagd door de bevoegde diensten omdat deze kaarten zeer aantrekkelijk zijn in criminele en terroristische kringen.

Aan deze maatregel zijn twee wetten verbonden. De eerste laat de inlichtingen- en veiligheidsdiensten toe zo snel mogelijk de identiteit te achterhalen van de gebruikers van prepaid SIM-kaarten. Deze nieuwe reglementering verplicht de operatoren hetzelfde identificatieprincipe van de SIM-kaarten met abonnement toe te passen (Wet 1 september 2016, BS 7 december 2016; KB 27 november 2016, BS 7 december 2016).

Zeer concreet, wanneer een prepaidkaart in een winkel wordt gekocht, zullen de identiteitsgegevens moeten worden overgezonden aan de operator.

Deze nieuwe regels worden eveneens toegepast op de prepaidkaarten die al actief zijn. De gebruikers ervan zullen over een termijn van zes maanden beschikken om zich te identificeren.

De tweede wet wijzigt het artikel 127 van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie en artikel 16/2 van de organieke wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten die de medewerking vorderen van een bank of financiële instelling om over te gaan tot het identificeren van de eindgebruiker van een voorafbetaalde kaart.

De balans werd opgemaakt door de minister van Telecommunicatie in mei van dit jaar *“Gebruikers van voorafbetaalde simkaarten die reeds in omloop waren vóór 17 december, moeten zich identificeren binnen de door de operator vastgestelde termijn (de termijn mag niet later zijn dan 7 juni). Gebruikers van voorafbetaalde simkaarten die reeds in omloop waren vóór 17 december moeten zich identificeren binnen de door de operator vastgestelde termijn (de termijn mag niet later zijn dan 7 juni) Bijgevolg moeten nog 1,4 miljoen gebruikers worden geïdentificeerd”* (Vr. en antwoord, 23 mei 2017, nr. 54/118, 51).

9. VERSTERKING VAN DE SCREENING VOOR DE TOEGANG TOT GEVOELIGE JOBS

Over deze maatregel werd nog zeer weinig bekend gemaakt. De regering heeft meegedeeld dat op 28 februari 2016 een methodologie werd goedgekeurd door de Nationale Veiligheidsraad en dat het voorontwerp van wet in eerste lectuur door de Ministerraad werd gevalideerd op 12 mei 2017. Na advies van de Raad van State, werd de tekst in tweede lectuur behandeld door de Ministerraad van 29 september 2017.

10. UITSLUITING VAN DE HAATPREDIKERS

Het derde thema dat door de overheden wordt besproken in dit onderdeel van maatregelen is de strijd tegen de vectoren van radicalisering. De radicalisering werd in de wet van 1998 houdende regeling van de inlichtingendiensten gedefinieerd als *“een proces waarbij*

² www.JanJambon.be

een individu of een groep van individuen op dusdanige wijze wordt beïnvloed dat dit individu of deze groep van individuen mentaal gevormd wordt of bereid is tot het plegen van terroristische handelingen” (Wet 30 november 1998, BS 18 december 1998).

De haatpredikers zijn één van de assen ervan. Op 18 juli 2016 werd een omzendbrief betreffende de informatie-uitwisseling en de opvolging van de haatpredikers ondertekend door de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken, de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Justitie, de minister van Landsverdediging en de Staatssecretaris voor Asiel en Migratie (Omszendingbrief 18 juli 2016).

Deze omszendingbrief definieert de haatprediker als *“een persoon die in België verblijft of de intentie heeft om in België een invloed te doen gelden, en die vanuit zijn overtuiging, al dan niet religieus, het gebruik van dwang en/of geweld voor het bereiken van de eigen doelstellingen verantwoordt; de eigen doelstellingen ten aanzien van anderen propageert via concrete kanalen of acties; als doel heeft om, in theorie of in de praktijk, schade te berokkenen aan de principes van de democratie of de mensenrechten, aan de goede werking van de democratische instellingen of aan andere grondslagen van de rechtsstaat” (Vr. en antwoord, 14 oktober 2016, nr. 54/091, 63).*

Deze omszendingbrief stelt dat alle overheidsdiensten, zowel op lokaal als op federaal niveau, die informatie hebben over de (mogelijke) aanwezigheid van een haatprediker, van diens intentie om naar België te komen of die vermoeden dat iemand een haatprediker is, deze informatie delen met het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (OCAD). Vervolgens moet het OCAD deze informatie verifiëren met de betrokken diensten. Tot slot zullen de bevoegde diensten de noodzakelijke maatregelen nemen op basis van de (al dan niet) validatie van deze persoon als haatprediker.

11. ONTMANTELING VAN DE (NIET-ERKENDE) INSTELLINGEN DIE HET JIHADISME VERSPREIDEN

Tot zeer onlangs beschikten de gemeentelijke overheden niet over de mogelijkheid om dit soort van plaatsen te sluiten. De burgemeesters die maatregelen wilden nemen, moesten dit doen op basis van stedenbouwkundige voorschriften of voorschriften inzake brandveiligheid.

Om een einde te stellen aan deze problematiek ontstond een wetsontwerp tot invoering van artikel 134 *septies* in de *Nieuwe gemeentewet*. Dit nieuwe wetgevende instrument laat voortaan toe om over te gaan tot deze sluitingen indien er ernstige aanwijzingen zijn dat in een inrichting feiten plaatsvinden die een terroristisch misdrijf inhouden.

De wet preciseert dat voorafgaand overleg moet plaatsvinden met de gerechtelijke instanties om te beslissen over het sluiten van deze inrichting. Bovendien moet de verantwoordelijke van de inrichting gehoord zijn. De burgemeester beslist over de duur van deze sluiting, maar deze mag de termijn van zes maanden niet overschrijden. Dit besluit heeft niet langer uitwerking na het verstrijken van deze termijn (Wet 13 mei 2017, BS 16 juni 2017).

12. SLUITING VAN HAATPREDIKENDE WEBSITES

De verspreiding op het net van radicale boodschappen is één van de grootste problemen waarmee de overheden thans te maken hebben.

Om dit probleem op te lossen hebben de Europese instanties in juli 2015 binnen Europol de *Internet Referral Unit – EU IRU* opgericht. Het doel van deze Unit is om op internet boodschappen met ‘terroristische propaganda’ of ‘gewelddadig extremisme’ op te sporen en die te signaleren aan de platformen zodat zij ze kunnen verwijderen.

Enkele maanden later werd op Belgisch niveau een nationale *Internet Referral Unit* opgericht binnen de federale politie. Deze cel is operationeel sinds 1 januari 2016.

Het zijn de dienstverleners zelf die deze sites sluiten op basis van de niet-naleving van hun gebruiksvoorwaarden. De aanvragen tot sluiting zijn gebaseerd op de content van de sites, met name de radicale content, de terroristische, gewelddadige of extremistische propaganda (*Vr. en antwoord*, 14 oktober 2016, nr. 54/091, 61).

De wet van 25 december 2016 betreffende de verbetering van de bijzondere opsporingsmethoden en bepaalde onderzoeksmethoden met betrekking tot onder andere internet voorziet een noodprocedure voor het blokkeren van sites die aanzetten tot terrorisme.

Deze wet stelt dat *“In geval van uiterst dringende noodzakelijkheid en wanneer het kenmerkend gaat om een strafbaar feit bedoeld in de artikelen 137, § 3, 6°, 14obis of 383bis, § 1, van het Strafwetboek, kan de procureur des Konings mondeling bevelen dat alle passende technische middelen worden aangewend om de gegevens, die het voorwerp van het misdrijf vormen of voortgekomen zijn uit het misdrijf en die strijdig zijn met de openbare orde of de goede zeden, ontoegankelijk te maken. Dit bevel wordt zo spoedig mogelijk schriftelijk bevestigd, met vermelding van de redenen van de uiterst dringende noodzakelijkheid”* (Wet 25 december 2016, BS 17 januari 2017).

Een andere actie die wordt afgerond door de overheden en waarvan melding werd gemaakt tijdens de ministerraad van 14 mei 2017 is de verduidelijking van het *“juridisch kader van de ‘internetpatrouilles’, d.w.z. de autonome politiebevoegdheden op het gebied van de opvolging van de openbare activiteit op internet”*.

Thans blijkt dat het kader van deze ‘internetpatrouilles’ nog niet is gefinaliseerd.

13. KANAALPLAN

Een andere maatregel van de Regering: de inplaatsstelling van het Kanaalplan. Deze maatregel omvat zowel de strijd tegen de vectoren van radicalisering als de versterking van de informatiepositie van de veiligheidsdiensten.

Dit actieplan tegen radicalisering, gewelddadig extremisme en terrorisme in de kanaalzone werd in februari 2016 door de overheden gelanceerd. Het betreft acht gemeenten van vijf politiezones: Brussel Hoofdstad – Elsene, Brussel West (gemeenten Sint-Jans-Molenbeek en Koekelberg), Brussel-Noord (gemeenten Schaarbeek en Sint-Joost-ten-Node), Brussel-Zuid (gemeenten Anderlecht en Sint-Gillis) en Vilvoorde-Machelen (gemeente Vilvoorde).

Het bestaat uit vier luiken: het preventieve, het administratieve, het politionele en het gerechtelijke luik en legt expliciet de nadruk op de strijd tegen wapens, drugs en valse papieren en tegen illegale handel.

In die context werd een geïntegreerde administratieve en gerechtelijke aanpak ontwikkeld. Die wordt vertaald door een nauwe samenwerking tussen de lokale politiekorpsen, de federale politie en de parketten van eerste aanleg van Brussel en Halle-Vilvoorde.

Budgettair gezien werd 39 miljoen euro vrijgemaakt uit de provisie van 400 miljoen waarover werd beslist door de Regering in het kader van de maatregelen ter bestrijding van het terrorisme.

Minister Jambon verduidelijkte tijdens één van zijn tussenkomsten aan de Kamer dat het Kanaalplan *“niet onmiddellijk resultaten zal opleveren. Het is een geïntegreerde aanpak op middellange en lange termijn”*.

De Parlementaire Onderzoekscommissie was van mening dat *“het Kanaalplan een aantal maatregelen omvat die een onderdeel (zouden moeten) zijn van de reguliere werking van de betrokken politiezones en van de andere betrokken diensten. Het Kanaalplan dat wordt gekenmerkt door de bijzondere en geïntegreerde inzet van middelen, een versterkte bestuurlijke*

aanpak en het feit dat de aanpak gebaseerd is op een versterkte informatiepositie, is op veel punten een inspiratiebron voor andere gemeenten waar FTF's wonen of verblijven. De opgedane ervaringen kunnen bijdragen tot een duurzame aanpak, voor zover de nodige correcties worden aangebracht” (Hand. Kamer, 15 juni 2017, DOC 54 1727/008, 1-567).

14. OPRICHTING VAN EEN NIEUWE DATABANK FTF DIE TOEGANKELIJK IS VOOR DE VERSCHILLENDE DIENSTEN

Een laatste maatregel die geen deel uitmaakt van dit tweede onderdeel van 18 maatregelen, maar die wel aangekondigd werd door de Regering als één van de aanvullende maatregelen: de oprichting van een nieuwe databank FTF die toegankelijk is voor de verschillende diensten.

Dit paradepaardje van de Regering werd reeds vermeld in het eerste onderdeel van 12 maatregelen. Deze maatregel droeg het opschrift *“herziening van de omzendbrief ‘Foreign Fighters’ van 25 september 2014”*. Deze omzendbrief ging over de informatie-uitwisseling en de oprichting van een databank.

Sinds de goedkeuring van deze omzendbrief werd het wettelijk kader ingesteld. Artikel 44/2 §2 van de wet op het politieambt werd gewijzigd/toegevoegd om een wettelijke basis te creëren voor de goedkeuring van een koninklijk besluit met het oog op het reglementeren van deze nieuwe databank (Wet 27 april 2016, *BS* 9 mei 2016).

De wet van 27 april 2016 stelt de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie in staat om gemeenschappelijke gegevensbanken op te richten in het kader van het bestrijden en het opvolgen van terrorisme en van extremisme dat tot terrorisme kan leiden. Het koninklijk besluit van 21 juli 2016 vermeldt de voorwaarden voor het beheer van de gemeenschappelijke gegevensbank FTF. Deze gegevensbank bevat niet-geclassificeerde informatie uitgaande van alle betrokken diensten, met het oog op het ondersteunen van de operationele samenwerking betreffende de FTF (KB 21 juli 2016, *BS* 22 september 2016).

15. TER AFRONDING

Zoals we gezien hebben, zetten de Belgische overheden hun beleid verder met het aannemen van maatregelen die een antwoord willen bieden op het fenomeen van de FTF. Ons onderzoek van het pakket van 18 maatregelen brengt ons tot de volgende reflecties.

Eerst en vooral blijkt dat enkele van deze maatregelen eigenlijk in het verlengde liggen van de 12 in januari 2015 aangekondigde maatregelen, zoals de uitbreiding van de inbreuken die aanleiding geven tot het gebruik van bijzondere methodes, de optimalisering van de informatieuitwisseling tussen de overheden en de administratieve en gerechtelijke diensten, de omzendbrief over de FTF, de inzet van het leger voor beschermings- en bewakingsopdrachten.

Uit een gedetailleerde analyse van de 18 in november 2015 aangekondigde maatregelen blijkt verder dat deze maatregelen aanzienlijk verschillen van de 18 maatregelen die de regering voorgesteld heeft tijdens de buitengewone Ministerraad van 14 mei 2017 in Hertoginnedal. Sommige maatregelen, waaronder de meest gevoelige, zijn niet meer opgenomen in dit overzicht: de vrijheidsberoving voor de naar België terugkerende FTF, de verplichting voor de personen die door de diensten voor analyse van de dreiging als verdacht worden beschouwd, om een elektronische enkelband te dragen en de uitwerking van een wetgeving inzake de noodtoestand. Wel is er een nieuwe maatregel uitgevaardigd, namelijk het KB tot vaststelling van een noodplan in geval van een terroristische aanslag. De maatregelen betreffende de herziening van het Wetboek van Strafvordering werden opgesplitst in meerdere maatregelen.

Zijn deze maatregelen noodzakelijk gezien de omvang van het fenomeen van de FTF, toch zal de doeltreffendheid ervan pas op lange termijn kunnen worden gemeten.

REFERENTIES

Literatuur

LAVAUX, S. (2016). Recente overheidsmaatregelen i.v.m. de “foreign fighters”, *Panopticon*, 37(4), 352-357.

Wetgeving en beleid

Hand. Kamer tijdelijke commissie terrorismebestrijding 2015-16, 7 april 2016, DOC 54 1727/003, 1- 62.

Hand. Kamer Parlementair onderzoek 2016-17, 15 juni 2017, DOC 54 1727/008, 1-567.

Kaderbesluit 2008/919/JBZ van de Raad van 28 november 2008 tot wijziging van Kaderbesluit 2002/475/JBZ inzake terrorismebestrijding, *Publicatieblad van de Europese Unie*, L 330/21 9.12.2008.

Koninklijk besluit van 1 mei 2016 tot vaststelling van het nationaal noodplan betreffende de aanpak van een terroristische gijzelneming of terroristische aanslag, *BS* 8 mei 2016.

Koninklijk besluit van 21 juli 2016 betreffende de gemeenschappelijke databank Foreign Terrorist Fighters en tot uitvoering van sommige bepalingen van de afdeling 1bis “Het informatiebeheer” van hoofdstuk IV van de wet op het politieambt, *BS* 22 september 2016.

Koninklijk besluit van 27 november 2016 betreffende de identificatie van de eindgebruiker van mobiele openbare communicatiediensten die worden geleverd op basis van een voorafbetaalde kaart, *BS* 7 december 2016.

Omzendbrief van 18 juli 2016 betreffende de informatie-uitwisseling en de opvolging van de haatpredikers, in werking sinds 1 augustus 2016.

Wet van 7 juni 1969 tot vaststelling van de tijd gedurende welke geen opsporing ten huize, huiszoeking of aanhouding mag worden verricht, *BS* 28 juni 1969.

Wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst, *BS* 18 december 1998.

Wet van 6 januari 2003 betreffende de bijzondere opsporingsmethoden en enige andere onderzoeksmethoden, *BS* 12 mei 2003.

Wet van 13 augustus 2011 tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen wiens vrijheid wordt benomen rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan (1), *BS* 5 september 2011.

Wet van 18 februari 2013 tot wijziging van Boek II, Titel I ter van het Strafwetboek, *BS* 4 maart 2013.

Wet van 27 april 2016 inzake aanvullende maatregelen ter bestrijding van terrorisme, *BS* 9 mei 2016.

Wet van 3 augustus 2016 houdende diverse bepalingen ter bestrijding van terrorisme (III), *BS* 11 augustus 2016.

Wet van 1 september 2016 tot wijziging van artikel 127 van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie en van artikel 16/2 van de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst, *BS* 7 december 2016.

Wet van 25 december 2016 houdende diverse wijzigingen van het Wetboek van strafverdring en het Strafwetboek, met het oog op de verbetering van de bijzondere opsporingsmethoden en bepaalde onderzoeksmethoden met betrekking tot internet en elektronische en telecommunicaties en tot oprichting van een gegevensbank stemafdrukken, *BS* 17 januari 2017.

Wet van 25 december 2016 betreffende de verwerking van passagiersgegevens ("PNR-wet"), *BS* 25 januari 2017.

Wet van 30 maart 2017 tot wijziging van de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst en van artikel 259bis van het Strafwetboek, *BS* 28 april 2017.

Wet van 13 mei 2017 tot invoeging van artikel 134septies in de Nieuwe gemeentewet, teneinde de Burgemeester toe te staan over te gaan tot sluiting van de inrichtingen waarvan vermoed wordt dat er terroristische activiteiten plaatsvinden, *BS* 16 juni 2017.

Vr. en Antw. Kamer 2016-17, 14 oktober 2016, nr. 54/091, 61 (*Vr. nr.* 1595 R. DESEYN).

Vr. en Antw. Kamer 2016-17, 14 oktober 2016, nr. 54/091, 63 (*Vr. nr.* 1598 B. PAS).

Vr. en Antw. Kamer 2016-17, 23 mei 2017, nr. 54/118, 51 (*Vr. nr.* 896 V. YÜKSEL).